

Регіональна політика і територіальний розвиток

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-4-1>

УДК 332.122:339.137:330.33.012(477)

JEL O12, M21, R11, R12, R58

О. Л. Гальцова, М. І. Дмитриченко

Стратегічні аспекти конкурентоспроможності регіонів України за показниками бізнес-клімату

Проаналізовано агрегований індикатор, що складається з 10 компонентів врядування (субіндексів) для оцінювання конкурентоспроможності міст. Висвітлено рейтинг конкурентоспроможності міст за 10 компонентами. Узагальнено показники та перешкоди щодо підвищення конкурентоспроможності регіонів України. Ураховуючи сучасність, серед стратегічних кроків щодо удосконалення державної регіональної політики запропоновано мотивувати створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу в регіонах; спростити доступ бізнесу до фінансування та системи адміністрування податків; сприяти отриманню навичок і розвитку культури підприємництва та формування відповідальної поведінки; удосконалити законодавчу базу щодо дотримання стандартів ЄС; сприяти експорту продукції і послуг бізнесу та їх інтернаціоналізації; сприяти процесам розвитку конкурентоспроможності та інновацій, підтримки трансферу знань і технологій, модернізації наявної інфраструктури; зміцнювати інституційну базу для формування сприятливого середовища для зростання бізнесу.

Ключові слова: індекс конкурентоспроможності міст, бізнес-клімат, конкурентоспроможність міст, субіндекс, стратегія, регіональний розвиток, регіональна політика.

Постановка проблеми. В умовах світової глобалізації та зростання конкуренції на міжнародних ринках виникає актуальна проблема забезпечення конкурентоспроможного рівня розвитку національної економіки [1]. Останнім часом регіони є самостійними гравцями на ринку, тому потреба підвищення їх конкурентоспроможності є важливою для розвитку національної економіки. За офіційними даними [2], упродовж 2014-2019 рр. можна спостерігати негативну тенденцію щодо економічних процесів в Україні. Визначено проблемні аспекти розвитку національного господарства, які полягають у суттєвому падінні виробництва продукції промисловості, збільшенні кількості безробітних, зростанні цін на всі види палива, тарифів на житло, воду, електроенергію, газ та у погіршенні екологічних умов [3]. Вирішити проблему забезпечення конкурентоспроможного рівня розвитку економіки України неможливо без формування обґрунтованої системи заходів щодо підвищення конкурентоспроможності потенціалу саме регіонів України. У частині формування державної регіональної політики в Україні має місце підхід з урахуванням основних принципів регіональної політики ЄС, водночас щодо її реалізації залишаються значні проблеми, а саме: зростання диспропорцій регіонального розвитку, невирішеність проблем прикордонних, а також окупованих районів; визначені Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів» механізми стимулювання розвитку регіонів сьогодні реально не працюють; ураховуючи обмежені можливості бюджетного фінансування, залишаються не профінансованими значна частина інвестиційних програм і проєктів регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень. Значна кількість науковців проводять дослідження конкурентоспроможності економічних систем на різних рівнях національної економіки, досліджують конкурентоспроможність регіональних економічних систем за різними видами діяльності. Зокрема, теоретичні та прикладні засади формування та реалізації державної регіональної політики відображено у працях О. Власюка, В. Вороніна, В. Гейця, Б. Данилишина, Я. Жаліла, В. Симоненка, А. Ткачука, М. Чумаченка та інших. Дослідженню потенціалу регіонів України

© О. Л. Гальцова, М. І. Дмитриченко, 2020.

присвятили свої праці такі вчені, як З. Герасимчук, М. Згуровський, Л. Ладонько, М. Макаренко, О. Новікова, А. Павленко, В. Соловійов. Проблеми фінансових відносин на регіональному рівні досліджували Т. Бондарук, І. Вахович, Г. Возняк, О. Кириленко, Л. Лисяк, І. Луніна, Л. Тарангул, Т. Уманець та інші.

Проте ще не досить чітко визначені концептуальні положення для розроблення та обґрунтування системи заходів, спрямованих на визначення резервів з підвищення конкурентоспроможності потенціалу багатьох регіонів України. Не опрацьованими залишилися питання розроблення науково-методологічних основ з формуванням аналітичних систем, не створена наукова основа визначення резервів підвищення конкурентоспроможності потенціалу промислових регіонів України.

Метою статті є формування стратегії підвищення конкурентоспроможності регіонів України за показниками бізнес-клімату.

Основні результати дослідження. Основними галузями, які формують ВВП України, залишаються промисловість, торгівля та сільське господарство [1-3]. Однак останніми роками спостерігається зниження питомої ваги промисловості, будівництва та транспорту в структурі ВВП [1; 4]. Тому важливим завданням є визначення стратегічних складових удосконалення державної регіональної політики, спрямованої на забезпечення диверсифікованого підходу до нарощування фінансового ресурсу розвитку регіонів.

Перші кроки реформування регіональної політики містили різноманітні механізми щодо підтримки регіонального розвитку, однак нині існують певні проблеми. Наприклад, у межах чинної Конституції принципи децентралізації та субсидіарності важко реалізувати без надання більших повноважень і фінансових ресурсів органам самоврядування на районному та обласному рівнях, а без цього неможливо активізувати регіональний розвиток, який базувався би на самостійних і сильних партнерах на регіональному та місцевому рівнях. Результати оцінювання ролі угод щодо регіонального розвитку між Кабінетом Міністрів України та обласними радами окремих регіонів засвідчили наявність загальної тенденції до стабільності у відносинах між центральною, регіональною і місцевою владою. Відтак конкурентоспроможність потенціалу регіону можна розглядати як багатовимірну концепцію, на базі якої створюються умови щодо адаптації регіональної економічної системи до змін зовнішнього середовища та формуються регіональні конкурентні переваги. Завдяки процесам глобалізації якісно нова роль в економіці держави відводиться регіонам, що висуває перед ними нові завдання відносно підвищення конкурентоспроможності як на національному, так і на міжнародному рівнях.

В умовах децентралізації роль місцевої влади в економічному розвитку зростає. Тому особливої ваги набуває стимулювання лідерства місцевої влади у створенні сприятливих умов для розвитку бізнесу, виявлення регуляторних бар'єрів і корупційних проявів, подолання яких підвищить успішність бізнесу саме на місцевому рівні. Тобто регіони стають рівноправними суб'єктами економічних відносин, які конкурують між собою. Національна економіка, регіони, підприємства в контексті забезпечення конкурентоспроможності співвідносяться між собою як одне ціле, і роль кожного з цих компонентів у формуванні конкурентоспроможності національної економіки дуже важлива. Тому в конкурентному змаганні беруть участь не країни та регіони, а підприємства та їхні кластери. Саме тому регіональна конкурентоспроможність базується на показниках бізнес-клімату на місцях [5, с. 12].

Програмою Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Конкурентоспроможна економіка України» у партнерстві з компанією «Інфо Сепієнс» та Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій вперше запроваджений індекс конкурентоспроможності міст України (ІКМ), який є інструментом для оцінювання бізнес-клімату у містах. Для побудови ІКМ 2019/2020 використані дані, отримані через особисті інтерв'ю з представниками суб'єктів підприємницької діяльності в містах України та результати кабінетних

досліджень (збір та опрацювання статистичних даних, аналіз офіційних вебсайтів міських рад, документів). Це масштабне опитування, перша хвиля якого охопила 23 обласні центри України та місто Київ. Наступні дві хвилі заплановані на 2021 та 2023 рр. у 45 та 60 найбільших містах України відповідно. Опитування суб'єктів підприємницької діяльності проводила компанія «Інфо Салієнс», збір статистичної інформації був зроблений ІЕД [6]. Розглянемо більш детально результати дослідження за програмою і дамо відповідні рекомендації щодо стратегії підвищення конкурентоспроможності регіонів України.

Індекс конкурентоспроможності міст України буде корисний для зацікавлених сторін місцевого економічного розвитку. Місцевій владі ІКМ допомагає виявити регуляторні бар'єри, випадки корупції та непрозорості, подолання яких покликане підвищити успішність приватних компаній, визначити та запровадити кращі практики взаємодії місцевої влади та бізнесу, стати джерелом достовірної інформації та дороговказом для прийняття зважених управлінських рішень. Місцевому малому та середньому бізнесу ІКМ дає змогу долучитись до опитування і висловити власну думку щодо найбільш важливих перешкод у веденні бізнесу та взаємодії з місцевою владою, зрозуміти місцеву політику розвитку підприємництва та запропонувати покращення, брати активну участь у формуванні прозорого, конкурентного місцевого бізнес-середовища. Для зовнішніх і внутрішніх інвесторів ІКМ стане надійним орієнтиром у виборі міста для розвитку наявних або створення нових проєктів. Для уряду України ІКМ буде помічником у стратегічному плануванні, він створює передумови для стимулювання міст до здорової конкуренції в економічному розвитку, виявлення та масштабування кращих регуляторних практик з місцевого до загальнодержавного рівня [5]. ІКМ – це агрегований індикатор, що складається з 10 компонентів врядування (субіндексів) для оцінювання конкурентоспроможності міст. Кожен компонент містить один або декілька вимірів, інформація для яких заснована на статистичних даних або даних опитування бізнесу [5, с. 15].

Створення сприятливого для бізнесу середовища є одним з головних напрямів економічної політики держави. Україна сприймається як країна з високим рівнем корупції. Згідно з результатами опитування представників бізнесу, від 5% до 21% витрат на виконання регуляторних процедур становлять хабарі. Саме дерегуляція є одним з основних інструментів покращення ділового середовища в країні та підвищення конкурентоспроможності української економіки. Водночас усе більше й більше повноважень переходить на місцевий рівень у межах реформи децентралізації. Вага місцевого рівня, міст та об'єднаних територіальних громад у впливі на середовище ведення бізнесу зростає. Українські міста стають важливими економічними суб'єктами, а міська влада чинить суттєвий вплив на формування ділового середовища та конкурентоспроможності міста [5, с. 14] (табл. 1).

Згідно з результатами дослідження, місто Хмельницький посіло першу сходинку зі значенням ІКМ 2019/2020 у 72,96%, є лідером рейтингу та належить до групи міст з високим ІКМ. Місто Херсон посіло останню сходинку (31,62%) і належить до групи міст з низьким ІКМ. Херсон відстає більш як на 41 бал від Хмельницького [7, с. 341].

Якщо аналізувати кожний конкретний показник, то можна побачити таку картину: «Започаткування бізнесу» – лідирує м. Хмельницький (8,03), а найгірший показник – м. Одеса (2,65); «Доступ до публічного майна» – лідирує м. Кропивницький (8,52), а найгірший показник – м. Запоріжжя (2,67); «Прозорість та відкритість даних» – лідирує м. Хмельницький (9,34), а найгірший показник – м. Херсон (1,0); «Вартість дотримання законодавства» – лідирує м. Ужгород (8,86), а найгірший показник – м. Київ (2,99); «Податки та збори» – лідирує м. Ужгород (8,75), а найгірший показник – м. Херсон (2,55); «Неформальні платежі та корупція» – лідирує м. Хмельницький (8,84), а найгірший показник – м. Херсон (1,04); «Безпека ведення бізнесу» – лідирує м. Краматорськ (8,34), а найгірший показник – м. Одеса (2,92); «Лідерство міської влади» – лідирує

Таблиця 1
10 компонентів врядування (субіндексів) для оцінювання конкурентоспроможності міст, %

Міста	Започаткування бізнесу	Доступ до публічного майна	Прозорість та відкритість даних	Вартість дотримання законодавства	Податки та збори	Неформальні платежі та корупція	Безпека ведення бізнесу	Лідерство міської влади	Ресурси для розвитку	Підтримка інновацій	Місце в рейтингу
Хмельницький	4,65	8,08	9,34	7,01	8,02	8,84	5,55	9,35	6,08	6,10	1
Івано-Франківськ	4,32	6,29	7,30	8,45	6,55	8,49	6,25	8,64	6,10	4,57	2
Львів	4,07	6,33	5,91	8,63	7,45	6,77	6,64	6,75	6,35	7,24	3
Вінниця	3,99	5,55	8,34	6,16	8,28	7,69	6,18	8,07	4,98	6,20	4
Тернопіль	7,88	5,57	7,34	7,53	7,10	5,60	5,22	5,52	5,44	6,96	5
Чернігів	8,05	6,21	6,34	7,37	6,25	6,75	7,37	6,07	4,73	3,75	6
Краматорськ	6,28	5,33	5,96	8,06	3,50	6,66	8,34	5,57	4,90	4,25	7
Чернівці	4,96	7,51	5,31	7,26	7,58	4,91	7,44	3,92	4,08	5,75	8
Луцьк	5,89	4,67	6,40	7,10	3,28	5,82	6,31	4,84	4,52	6,49	9
Рівне	7,48	3,74	4,98	7,46	7,14	2,53	4,87	5,32	5,19	5,83	10
Житомир	4,49	5,65	7,23	5,87	6,97	4,67	4,05	5,23	4,94	4,65	11
Ужгород	6,92	3,90	4,68	8,86	8,75	3,29	4,64	4,37	4,72	3,48	12
Харків	3,08	3,09	6,15	5,16	7,66	4,76	6,82	4,28	5,42	5,38	13
Кропивницький	8,52	4,80	3,71	6,73	5,23	4,96	5,03	4,77	3,22	3,83	14
Дніпро	3,71	3,72	5,44	7,60	2,93	7,26	5,71	3,98	3,88	6,43	15
Суми	8,32	4,67	2,94	6,05	5,53	4,39	4,39	3,79	4,62	5,22	16
Миколаїв	4,43	5,03	4,10	5,85	5,73	4,95	5,60	4,52	4,42	4,85	17
Северодонецьк	7,99	7,38	3,82	7,78	3,26	4,48	5,79	3,05	3,73	2,22	18
Черкаси	3,73	4,39	3,58	6,79	5,51	4,20	5,94	4,30	3,69	3,96	19
Полтава	7,21	4,04	3,23	7,60	3,57	3,82	5,01	2,75	3,63	4,06	20
Київ	4,19	3,35	6,38	2,99	3,12	5,52	4,01	4,07	4,21	6,27	21
Запоріжжя	4,94	2,67	5,76	6,38	3,89	4,09	3,62	3,64	4,32	3,10	22
Одеса	2,65	4,04	2,95	6,11	6,49	3,02	2,92	4,52	3,96	4,14	23
Херсон	6,06	4,61	1,0	3,91	2,55	1,04	2,98	3,02	3,87	2,57	24

Джерело: узагальнено авторами за даними [5].

м. Хмельницький (9,35), а найгірший показник – м. Полтава (2,75); «Ресурси для розвитку» – лідирує м. Львів (6,35), а найгірший показник – м. Кропивницький (3,22); «Підтримка інновацій» – лідирує м. Львів (7,24), а найгірший показник – м. Северодонецьк (2,22).

Наведені регіональні особливості свідчать про необхідність розроблення спеціальних заходів та інструментів регіональної політики, які були б спрямовані на вирішення конкретних проблем розвитку регіонів, урахувавши їхню специфіку.

На шляху до підвищення конкурентоспроможності регіонів України стоять безліч перешкод. На рис. 1 наведено перешкоди за типом підприємницької діяльності.

Дійсно, за висновками експертів [4-7], основними та більш значущими перешкодами для ведення бізнесу є високі податки, низький купівельний попит споживачів і брак кваліфікованої робочої сили (зі збільшенням розміру підприємства актуальність зростає) тощо.

За нинішніх економічних обставин і жорстких бюджетних обмежень досі не вироблено ефективної політики регіонального розвитку, яка базувалася б на принципах стимулювання місцевого та регіонального розвитку центральним урядом. Тому основною проблемою у визначенні територій на рівні адміністративних районів і міст обласного підпорядкування є відсутність уніфікованої інформації, яка б характеризувала сучасний стан і зміни, що відбуваються у розвитку

**Стратегічні аспекти конкурентоспроможності регіонів України
за показниками бізнес-клімату**

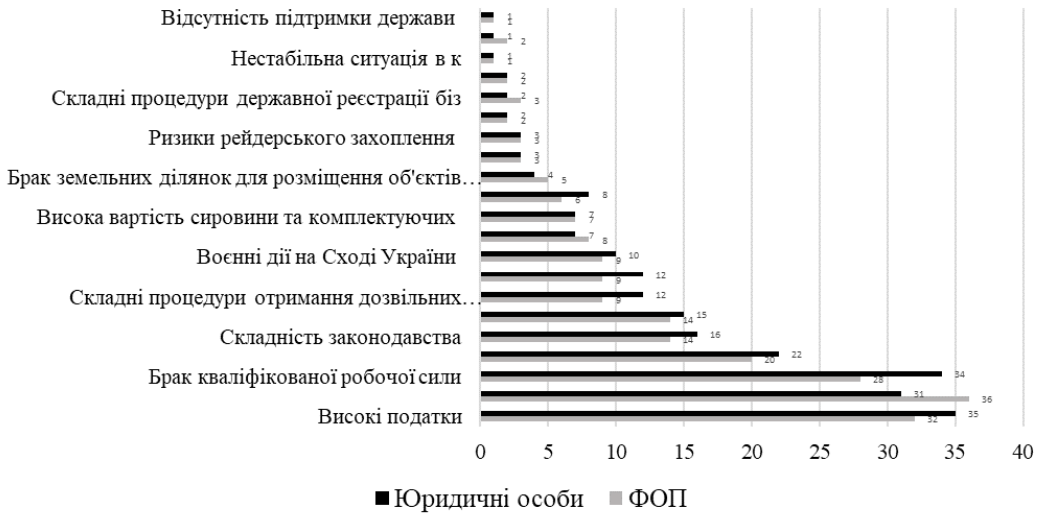

Рис. 1. Перешкоди за типом підприємницької діяльності, %

Джерело: побудовано за даними [5, с. 168].

регіонів. Узагальнимо показники та зробимо відповідні висновки щодо шляхів підвищення конкурентоспроможності регіонів України (табл. 2).

Погодимося з науковцями [8], що «... стратегічні цілі, визначені у Стратегії розвитку будь-якого регіону, мають бути реалізовані через систему операційних цілей, спрямованих на вирішення завдань розвитку територій: районів, тери-

Таблиця 2

Проблеми та рекомендації щодо стратегії підвищення конкурентоспроможності регіонів України

Проблеми	Рекомендації
Започаткування бізнесу	
Труднощі з реєстрацією бізнесу (тривалість реєстрації) Велике навантаження на реєстраторів бізнесу Обмежені можливості для отримання необхідних консультацій Втрата часу на отримання дозвільних документів	Сприяти більш швидкій реєстрації бізнесу в громадах Збільшити кількість реєстраторів бізнесу в органах місцевого самоврядування в містах Підвищити якість і доступність консультаційних послуг у разі відкриття бізнесу, зокрема через розширення можливостей консультаційних послуг у центрах надання адміністративних послуг
Доступ до публічного майна	
Відсутність або обмеженість вільного доступу до публічного майна	Забезпечити прозорий доступ до інформації щодо наявності земель комунальної власності та муніципальної нерухомості, які ще можуть бути використані під забудову, зокрема через офіційний вебсайт міської ради
Прозорість і відкритість даних	
Труднощі з доступом до інформації щодо місцевого бюджету через незручні офіційні сторінки міських рад, незручний формат представлення інформації Труднощі з доступом до інформації щодо місцевих регуляторних актів	Підвищити рівень прозорості та відкритості даних щодо місцевого бюджету, місцевих регуляторних актів і публічних закупівель, зокрема через регулярне розміщення актуальної інформації на офіційних вебсайтах міських рад Покращити якість офіційних вебсайтів міських рад, зокрема інструменти пошуку інформації
Вартість дотримання законодавства	
Зі збільшенням розміру бізнесу зростає обсяг часу, який витрачається на дотримання місцевих регулювань Втрата часу на спілкування з інспекторами від міської влади	Продовжувати заходи з дерегуляції на місцевому рівні для зменшення часових і грошових витрат бізнесу на виконання місцевих регуляторних актів

Продовження табл. 2

Проблеми	Рекомендації
Податки та збори	
Найбільший обсяг податків у вимірі річного доходу, мікробізнес – найменший обсяг Час на адміністрування податків і зборів більш ніж 58 днів (великий бізнес витрачає на адміністрування податків у середньому 200 днів на рік) Місцеві податки та збори є бар'єром для бізнесу загалом	Проводити аналіз обтяжливості місцевих податків і зборів та їхнього впливу на місцевий бізнес Забезпечувати своєчасне оновлення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель
Неформальні платежі та корупція	
Негативна ситуація, пов'язана з неофіційними платежами, у разі взаємодії з міською владою Хабарництво у владі	Створити та забезпечити функціонування всіх елементів системи боротьби з корупцією на місцевому рівні (визначений підрозділ / посадова особа для запобігання корупції, електронна приймальня, антикорупційна міська програма, гаряча антикорупційна лінія тощо) Підвищувати рівень поінформованості суб'єктів господарювання щодо доброчесності ведення бізнесу
Безпека ведення бізнесу	
Конкуренти працюють «у тіні» Витрата близько 3% річного доходу на захист і безпеку, включно з платою за захист з боку неформальних структур і за судові процедури Вимагання (здирицтво), крадіжки, пограбування, вандалізм, рейдерство, підпал тощо	Забезпечити співпрацю з правоохоронними органами для підвищення рівня безпеки в місті
Лідерство міської влади	
Невстановлені межі населених пунктів (востаннє оновлені в радянські часи) Застаріла технічна документація з нормативної грошової оцінки земель Брак окремих елементів системи боротьби з корупцією на місцевому рівні (антикорупційної програми, антикорупційної гарячої лінії)	Забезпечити відкритість інформації про діяльність міських рад та її виконавчих органів на офіційних вебсайтах Забезпечити постійну комунікацію та діалог між бізнесом та органами місцевого самоврядування, зокрема через створення та забезпечення діяльності спеціальних дорадчо-консультативних органів за участю підприємців
Ресурси для розвитку	
Відсутні об'єкти інфраструктури підтримки бізнесу або їх аудит Відсутність отримання послуг з підтримки бізнесу від міської влади (інформаційні, консультаційні, навчальні тощо) Брак робочої сили на місцевому ринку праці Брак фінансових ресурсів	Проводити аналіз потреб місцевого бізнесу щодо забезпечення кадрами Підвищувати обсяги видатків на підтримку підприємництва, щоб забезпечити функціонування інфраструктури підтримки бізнесу та програм фінансової підтримки Провести аудит місцевих об'єктів інфраструктури Використовувати найкращі практики інших міст для організації роботи центрів підтримки підприємництва, коворкінгів, бізнес-хабів, кластерів тощо
Підтримка інновацій	
Відсутність або неналежна співпраця з науковими установами або технологічними компаніями для розвитку свого бізнесу (впровадження інновацій і нових технологій для оптимізації виробництва, надання послуг, продажів чи управління бізнесом)	Забезпечувати підтримку інноваційних проєктів у межах програм фінансової підтримки підприємництва в містах Сприяти співпраці бізнесу через формування кластерів з ініціативи чи підтримки міської влади

Джерело: узагальнено авторами.

торіальних громад, міст, селищ, сіл. Для досягнення стратегічних цілей розробляється План заходів, для формування якого використовуються технічні проекти, важливі для розвитку області, відповідають стратегії та мають бути здійснені, виходячи із повноважень обласних органів виконавчої влади».

Тому необхідно досягти взаємоузгоджуваності управлінських рішень органів публічної влади всіх рівнів, спрямованих на забезпечення економічного розвитку держави, регіонів, територіальних громад. В Україні впроваджується інтегрований підхід до її формування та реалізації, суть якого полягає у синергії розвитку секторальної, територіальної та управлінської складових, що передбачає зміцнення конкурентоспроможності регіонів на основі диверсифікації структури економіки завдяки її оптимізації шляхом пріоритетного використання власних ресурсів для ефективної смарт-спеціалізації регіонів; забезпечення сталого та інклюзивного розвитку регіонів; зменшення рівня соціально-економічних диспропорцій між територіями; застосування єдиних на всіх рівнях підходів до формування ефективних і прозорих фінансових механізмів забезпечення регіонального розвитку.

Висновки. Проведений аналіз дав змогу встановити негативну динаміку рівня конкурентоспроможності регіонів України та визначити причини, які пов'язані із суттєвим падінням економічних показників регіонів.

Ураховуючи сучасні виклики, серед стратегічних кроків щодо удосконалення державної регіональної політики пропонуємо такі: сприяти та мотивувати створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу в регіонах; спростити доступ бізнесу до фінансування та системи адміністрування податків; сприяти отриманню навичок і розвитку культури підприємництва та формування відповідальної поведінки; удосконалити законодавчу базу щодо дотримання стандартів ЄС; сприяти експорту продукції і послуг бізнесу та їх інтернаціоналізації; сприяти процесам розвитку конкурентоспроможності та інновацій, підтримки трансферу знань і технологій, модернізації наявної інфраструктури; зміцнювати інституційну базу для формування сприятливого середовища для зростання бізнесу; проводити моніторинг поточної діяльності з підтримки бізнесу, його інноваційної діяльності та видатків на НДДКР.

Список використаних джерел

1. Паршина О. А. Аналітична платформа підвищення конкурентоспроможності потенціалу промислових регіонів України. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 48(2). С. 153-157. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.48-58>
2. Глобальний аналіз базових макроекономічних показників України (2013-2018 pp.). *Publicaudit.com.ua*: сайт. 2019. URL: <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/globalnyj-analizbazovyh-makroekonomichnyh-rokaznykiv-ukrayiny-2013-2018-гг>
3. Паршин Ю. *Стратегія забезпечення сталого економічного розвитку національного господарства: теорія, методологія і практика*: монографія. Дніпропетровськ: Університет ім. Альфреда Нобеля, 2016. 408 с.
4. Обсяг реалізованої промислової продукції по регіонах у січні-жовтні 2019 року. *Державна служба статистики України*: сайт. 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. *Індекс конкурентоспроможності міст 2019/2020. Ч. 1. Аналіз результатів дослідження*. Київ: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2020. 193 с. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2020/MCI/reports1/MCI_2019-2020_Part%201_UKR.pdf
6. *Індекс конкурентоспроможності міст України 2019/2020: Рейтинг та групування міст*. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій: сайт. 2020. URL: http://www.ier.com.ua/ua/mci/Report_19-20
7. *Індекс конкурентоспроможності міст 2019/2020. Ч. 2. Профілі міст України*. Київ: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2020. 424 с. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2020/MCI/reports1/MCI_2019-2020_Part%202_Profiles_UKR.pdf
8. Litvinova I. M., Derznak N. O., Zablodska D. V. Implementation of the region development strategy: program-targeting approach and innovation aspect. *Економіка та право*. 2020. № 1(56). С. 57-62. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2020.01.057>

References

1. Parshyna, O. A. (2019). Analytychna platforma pidvyshchennya konkurentospromozhnosti potentsialu promyslovykh rehioniv Ukrayiny [Analytical platform for increasing the competitiveness of the potential of

- industrial regions of Ukraine]. *Prychornomors'ki ekonomichni studiyi – Black Sea Economic Studies*, 48(2), 70-76 DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.48-58>. [in Ukrainian].
2. Hlobal'nyy analiz bazovykh makroekonomichnykh pokaznykiv Ukrayiny (2013-2018 rr.) [Global analysis of basic macroeconomic indicators of Ukraine (2013-2018)] (2019). *Publicaudit.com.ua*: Website. Retrieved from <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/globalnyj-analizbazovykh-makroekonomichnyh-pokaznykiv-ukrayiny2013-2018-rr> [in Ukrainian].
 3. Parshin, Yu. (2016). *Stratehiya zabezpechennya staloho ekonomichnoho rozvytku natsional'noho hospodarstva: teoriya, metodolohiya i praktyka [Strategy of providing sustainable economic development of the national economy: theory, methodology and practice]*. Dnipropetrovsk: Alfred Nobel University. [in Ukrainian].
 4. Obsyah realizovanoj promyslovoj produktysiyi po rehionakh u sichni-zhovtni 2019 roku [The volume of sold industrial products by region in January-October 2019] (2019). *State Statistics Service of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
 5. *Indeks konkurentospromozhnosti mist 2019/2020. Ch. 1. Analiz rezul'tativ doslidzhennya [Cities Competitiveness Index 2019/2020. Part 1. Analysis of research results]* (2020). Kyiv: Institute for Economic Research and Policy Consulting. Retrieved from http://www.ier.com.ua/files/Projects/2020/MCI/reports1/MCI_2019-2020_Part%201_UKR.pdf [in Ukrainian].
 6. Indeks konkurentospromozhnosti mist Ukrayiny 2019/2020: Reytynh ta hrupuvannya mist [Index of competitiveness of cities of Ukraine 2019/2020: Rating and grouping of cities] (2020). *Institute for Economic Research and Policy Consulting*: Website. Retrieved from http://www.ier.com.ua/ua/mci/Report_19-20 [in Ukrainian].
 7. *Indeks konkurentospromozhnosti mist 2019/2020. Ch. 2. Profili mist Ukrayiny [Cities Competitiveness Index 2019/2020. Part 2. Profiles of Ukrainian cities]* (2020). Kyiv: Institute for Economic Research and Policy Consulting. Retrieved from http://www.ier.com.ua/files/Projects/2020/MCI/reports1/MCI_2019-2020_Part%202_Profiles_UKR.pdf [in Ukrainian].
 8. Litvinova, I. M., Derzhak, N. O., & Zablodska, V. D. (2020) Implementation of the region's development strategy: program-target approach and innovation aspect. *Ekonomika ta pravo – Economics and law*, 1(56), 57-62. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2020.01.057>

Haltsova O. L., Dmytrenchenko M. I. Strategic aspects of competitiveness of the regions of Ukraine in terms of business climate.

The article analyzes an aggregate indicator consisting of 10 components of governance (sub-indices) to assess the competitiveness of cities. The competitiveness of cities is ranked by 10 components. Under conditions of decentralization, the role of local government in economic development is growing, and it is not countries and regions that are competing, but enterprises and their clusters. To assess the business climate in cities, the article summarizes the data of the US Agency for International Development's Report "Competitive Economy of Ukraine" in partnership with Info Sapiens and the Institute for Economic Research and Policy Consulting introducing the Index of Competitiveness of Ukrainian Cities developed through personal interviews with business representatives in Ukrainian cities and with the help of desk research. Indicators and obstacles to increasing the competitiveness of the regions of Ukraine are summarized. The conducted analysis made it possible to establish the negative dynamics of reducing the level of competitiveness of Ukrainian regions and to identify the reasons associated with a significant decline in economic indicators of the regions. Given modernity, among the strategic steps to improve the state regional policy, the article suggests motivating the creation of a favorable environment for business development in the regions; simplifying the business access to finance and the tax administration system; promoting the acquisition of skills, the development of a culture of entrepreneurship, and the formation of responsible behavior; improving the legal framework for compliance with EU standards; promoting the export of business products and services and their internationalization; promoting the process of competitiveness and innovation development, supporting the transfer of knowledge and technology, modernizing the existing infrastructure; strengthening the institutional framework for creating a favorable environment for business growth, monitoring the current business support activities, and their innovation activities.

Key words: urban competitiveness index, business climate, urban competitiveness, subindex, strategy, regional development, regional policy.

Гальцова Ольга Леонідівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри національної економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин Класичного приватного університету (e-mail: olgagaltsova67@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0012-0371>).

Haltsova Olha Leonidivna – Dr.Sci. (Econ.), Prof., Head of the Department of national economy, marketing and international economic relations of the Classical Private University.

Дмитриченко Микита Ігорович – кандидат економічних наук, доцент кафедри національної економіки, маркетингу та міжнародні економічні відносини Класичного приватного університету (e-mail: mdmitrichenko@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3042-7916>).

Dmytrychenko Mykyta Ihorovych – Ph.D. (Econ.), Sciences, Associate Professor of the Department of national economy, marketing and international economic relations Classical Private University.

Надійшло 10.10.2020 р.